

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Vejledning om de kommunale handleplaner til opfølgning af Natura 2000-planerne 2016-21

April 2016

Redaktion: Naturstyrelsen

Tekst: Pernille Månsson, Naturstyrelsen

ISBN: 87-7175-547-0

Indhold

1.	Indholdet af de kommunale handleplaner	4
2.	Handleplanbekendtgørelsen	6
3.	Krav om koordination og sammenskrivning med andre handleplaner	7
4.	Redegørelse for gennemførelse af handleplanen for den forudgående periode (2010-2015)	8
5.	Andre opmærksomhedspunkter	9
6.	Særligt om SMV	10

1. Indholdet af de kommunale handleplaner

Med lov nr. 514 af 27. maj 2013 blev miljømålslovens bestemmelser om naturplanlægning ændret med det primære formål at styrke interessentinddragelsen og forenkle regler for udarbejdelse af de statslige Natura 2000-planer og den opfølgende kommunale indsats. Hovedvægten lægges fremover på at fremme og understøtte øget dialog med interessenterne, herunder private lodsejere. I den forbindelse blev også reglerne om den kommunale handleplanlægning ændret.

De kommunale handleplaner skal fremover 1) opgøre indsatsbehov og prioritere den forventede forvaltningssats, 2) beskrive forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse, og 3) udarbejde en oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevarerministeriet og offentlige lodsejere. Bestemmelserne om indholdet af de kommunale handleplaner findes i miljømålslovens § 46 a.¹

I lovbemærkningerne anføres, at de kommunale handleplaner vil afspejle den lokale udmøntning af Natura 2000-planen og den interesseinddragelse af organisationer og lodsejere, som den enkelte kommune vil foretage for at sikre lokal forankring og gennemførelse af indsatserne, bl.a. i lyset af lokal viden om naturtyper og levesteder for specifikke arter og kendskab til de lokale ejendomsforhold i forbindelse med selve opfølgningen. Det forudsættes således, at kommunalbestyrelserne tilrettelægger en transparent og involverende proces for gennemførelsen af handleplanen.

Natura 2000-planerne er bindende for myndighederne, men regeringen lægger til grund, at den konkrete indsats i videst muligt omfang gennemføres ved frivillige virkemidler. Frivillighed er en hjørnesten i gennemførelsen af planerne og vigtig for at sikre og fastholde den positive lods-ejertilgang til at sikre naturen.

Ad 1) Behovsopgørelse og tidsfølge

Som det fremgår af lovbemærkningerne til § 46 a, skal de kommunale handleplaner med virkning fra 2. planperiode angive behovet for konkrete forvaltningstiltag, der sikrer, at Natura 2000-planen realiseres. Det kan f.eks. være behov for en særlig indsats for rydning, særlig forvaltning af arealer, undersøge muligheder for sammenkædning af naturarealer. Endvidere skal planen angive prioriteringen (tidsfølgen) af indsatsen.

---

¹ § 46 a. Den kommunale handleplan skal indeholde:

- 1) Prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
  - 2) Forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
  - 3) Oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljøministeriet og offentlige lodsejere.
- Stk. 2. Handleplanen skal være i overensstemmelse med Natura 2000-planen.
Stk. 3. Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, når der for sådanne arealer udarbejdes en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden. I disse tilfælde skal handleplanen ledsages af en beskrivelse af denne forvaltningsindsats, som tillige indgår i den i stk. 1, nr. 3, nævnte oversigt.
Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal sikre gennemførelse af en vedtaget handleplan.
Stk. 5. Miljøministeren kan fastsætte nærmere regler om handleplanens indhold og tilvejebringelse.

Ad 2) Forventede initiativer

Handleplanen skal endvidere indeholde forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse. Som det fremgår af lovbemærkninger, tænkes hermed på en beskrivelse af, i hvilke fora den lokale dialog tænkes gennemført. Som eksempler nævnes Det Grønne Råd, direkte kontakt til lodsejer eller nedsættelse af et særligt forum. Der er ikke tale om et "enten-eller", men om at finde metoder og fastlægge en tidsplan, som er afstemt med karakteren af indsatserne.

På det lokale niveau omfatter dialogen handleplaner og (senere) i særdeleshed konkrete projekter/indsatser. Der forudsættes således at være en dialog i fasen med udarbejdelse af handleplanerne, men hovedvægten ligger i den udførende fase.

Af lovbemærkningerne fremgår, at dialogen om udformningen af handleplanerne fremover i højere grad skal være redskab for en forventningsafstemning med organisationer og lodsejere, således at kommunerne herved får mere tid til dialog og lokal inddragelse, der primært vil være forbundet med de konkrete projekter/indsatser, der skal udmønte Natura 2000-planen, og strække sig over hele planperioden. Lodsejerne inddrages direkte i planlægningen af konkrete projekter, der skal realisere Natura 2000-planen.

Evt. bemærkninger til f.eks. prioriteringen (tidsfølgen) af indsatsen kan fremsættes i forbindelse med den offentlige høring. Kommunerne tager initiativer til inddragelse af organisationer og lodsejere, afpasset lokale behov og i lyset af den planlagte indsats.

Som det fremgår af de refererede lovbemærkninger om forventede initiativer, har de fokus på interessentinddragelsen. De eksempler, der er nævnt, knytter sig til valg af egnede dialogfora (metodevalg), og det fremhæves, at den lokale inddragelse primært vil være forbundet med de konkrete projekter, der skal udmønte Natura 2000-planen og (derfor) strække sig over hele planperioden. Tidsplanen for interessentinddragelsen knytter sig naturligt til handleplanens prioritering (tidsfølge) af indsatsen.

Med forventede initiativer tænkes der ikke på, at den konkrete forvaltningsindsats skal beskrives, men hvilke initiativer kommunen vil tage over for hvilke interessenter og hvornår for at afdække, planlægge og evt. gennemføre konkrete indsatser.

Ad 3) Opgavefordeling

Handleplanen skal indeholde en oversigt over fordelingen af indsatsen mellem evt. flere kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet, som har myndighedsansvaret for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer, og offentlige lodsejere (opgavefordeling). En sådan oversigt er "kendt stof", da den allerede fremgår af de gældende handleplaner, og berører ikke de enkelte myndigheders beslutningskompetence.

De gældende handleplaner har anvendt det paradigme, som blev udviklet i et samarbejde mellem KL og Naturstyrelsen. Dette paradigme kan "slankes" betydeligt i lyset af lovændringerne og bemærkningerne til ændringsloven. De kommunale handleplaner skal således ikke længere gengive målene for planperioden, da disse er fastlagt i Natura 2000-planernes indsatsprogram. Der skal heller ikke redegøres for den forventede, teoretiske naturmæssige effekt ved indsatsen til fordel for de naturtyper og arter, som området er udpeget for at beskytte (udpegningsgrundlaget), men behovet for indsats skal opgøres.

2. Handleplanbekendtgørelsen

Med hjemmel i lovens § 46 a har miljøministeren udstedt bekendtgørelse nr. 1603 af 15. december 2014 om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner, der reviderer den tidligere bekendtgørelse i lyset af lovændringerne og bemærkningerne til ændringsloven.

Bekendtgørelsen indeholder nærmere regler om handleplanernes indhold og tilvejebringelse.

Bekendtgørelsen viderefører en række bestemmelser fra den tidligere handleplanbekendtgørelse:

- Kommunalbestyrelsen udarbejder en handleplan for hvert Natura 2000-område inden for kommunens geografiske område på land og for den kystnære del af vanddistriktet (bekendtgørelsens § 2, stk. 2).
- Handleplanen skal ifølge bekendtgørelsens § 2, stk. 3, ikke omfatte
  - 1) skovbevoksede, fredskovspligtige arealer, som er omfattet af bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning,
  - 2) offentligt ejede arealer, når der for sådanne arealer foreligger forvaltningsplaner, driftsplaner mv. for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de i Natura 2000-planen fastsatte mål for naturtilstanden, og
  - 3) indsats til forbedring af vandkvaliteten i større søer, vandløb, fjorde og kystvande, jf. § 6, stk. 2.
- Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen (bekendtgørelsens § 3).
- *Forholdet til forvaltningsplaner mv. for offentligt ejede arealer*
Hvis en offentlig myndighed som grundejer beslutter selv at udarbejde forvaltningsplaner, driftsplaner mv. i overensstemmelse med Natura 2000-planen, jf. bekendtgørelsens § 2, stk. 3, nr. 2, skal dette meddeles de berørte kommuner senest samtidig med, at høringsfristen for den offentlige høring af forslag til Natura 2000-plan udløber (bekendtgørelsens § 5, stk. 1).

Et resumé af den enkelte plan med beskrivelse af forvaltningsindsatsen indsendes til de berørte kommuner senest 9 måneder efter Natura 2000-planens offentliggørelse (bekendtgørelsens § 5, stk. 2).

- *Forholdet til vandplanlægning*
De kommunale Natura 2000-handleplaner skal i samspil med regler om miljømål og regler om indsatsprogram udstedt med hjemmel i lov om vandplanlægning realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, der er direkte afhængige af et vandøkosystem (bekendtgørelsens § 6, stk. 1).

Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelsens § 6, stk. 2).

3. Krav om koordination og sammenskrivning med andre handleplaner

Det er et krav efter miljømålslovens § 37 a, at den kommunale handleplan skal koordineres og sammenskrives med eventuelle andre kommunale handleplaner og statslige handleplaner for skovbevoksede, fredskovspligtige arealer, der udarbejdes efter regler udstedt i medfør af lov om skove.

For planperioden 2016-21 vil der ikke foreligge nye skovhandleplaner efter skovloven, da de vedtagne skovhandleplaner gælder i 12 år, altså for såvel 1. som 2. planperiode.

I de kommunale handleplaner for næste planperiode er det derfor tilstrækkeligt at henvise til de gældende handleplaner, f.s.v.a. indsatsen på fredskovspligtige, skovbevoksede arealer, for hvilken Naturstyrelsen er ansvarlig. Det vil dog være en hjælp til læseren og give det bedste overblik at gentage skovindsatsen fra de gældende handleplaner i en tabel med forvaltningstiltag for naturtyperne/arter.

Af handleplanbekendtgørelsens § 7, stk. 2, fremgår, at miljøministeren, nu miljø- og fødevareministeren, kan stille krav med henblik på at sikre, at den sammenfattende plan, jf. lovens § 37 a, udmønter Natura 2000-planens indsatsprogram for det pågældende område, samt fastlægge proceduren for dens tilvejebringelse, herunder bestemme, hvem der har initiativpligten. Naturstyrelsen forventer ikke, at ministeren får behov for at udnytte denne hjemmel.

Miljøministerens beslutninger efter stk. 2 berører ikke de enkelte myndigheders beslutningskompetence vedrørende de enkelte handleplaner mv. (bekendtgørelsens § 7, stk. 3). Bestemmelserne i § 7, stk. 2 og 3, er videreført fra den tidligere bekendtgørelse.

4. Redegørelse for gennemførelse af handleplanen for den forudgående periode (2010-2015)

Det fremgår af handleplanbekendtgørelsens § 2, stk. 4, at handleplanen skal indeholde en redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er realiseret.

Redegørelsen bør derfor indeholde en fortegnelse over henholdsvis realiserede, påbegyndte og planlagte aktiviteter, der medvirker til at opfylde Natura 2000-planens indsatsprogram i planperioden 2010 – 2015 på kommunens egne arealer.

Redegørelsen bør endvidere som minimum indeholde en fortegnelse over henholdsvis realiserede, påbegyndte og planlagte aktiviteter, som kommunen med samme sigte har finansieret/ afsat midler til i planperioden.

Der er iht. Økonomiaftale 2013 mellem KL og den daværende regering tale om følgende typer aktiviteter:

- Inddragelse af omdriftsjord til udvidelse af tørre naturtyper som f.eks. heder og overdrev
- Etablering af vandhuller som levesteder for arter på § 3- eller omdriftsarealer
- Oprensning af småsøer som lobeliesøer og næringsfattige søer
- Korridorer og levesteder for arternes spredning
- Rydning/førstegangsinnsats på klitter og heder.

Naturstyrelsen skal endvidere bede om en fortegnelse over Life-projekter, som kommunen deltager i, med angivelse af den hovednaturtype, som begrundet projektet. Kommunerne er naturligvis velkomne til at supplere med oplysninger om andre relevante aktiviteter.

For at kommunens redegørelse kan sammenlignes/sammenstilles med andre kommuners og offentlige lodsejeres redegørelse om indsatsen i 1. planperiode, skal Naturstyrelsen henstille, at data, der belyser indsatsen, afleveres i GIS-format. Kommuner og offentlige lodsejere får tilsendt link til det fælles GIS-system, koder og vejledning.

5. Andre opmærksomhedspunkter

De statslige Natura 2000-planer 2016-21 afløser i 2016 de gældende Natura 2000-planer 2010-15 efter miljømålsloven, idet indsatsprogrammet for planperioden 2010-15 som udgangspunkt forudsættes gennemført indenfor den gældende planperiode, mens de dele af planerne, som er udarbejdet efter skovloven gælder fra 2010-21.

Indsatsen fra de gældende planer 2010-15 videreføres. Hvis den forudsatte indsats for planperioden 2010-15 ikke er gennemført, når de kommunale handleplaner for 2. planperiode træder i kraft, forudsættes det, at den allerede igangsatte indsats færdiggøres i 2. planperiode, med mindre den udestående indsats vil være i strid med nærværende plan.

De gældende kommunale handleplaner forbliver i kraft, indtil nye kommunale handleplaner er vedtaget. Nye kommunale handleplaner skal være vedtaget senest et år efter offentliggørelsen af vedtagelsen af de statslige planer, jf. miljømålslovens § 46 c.

Er de gældende handleplaner ikke gennemført i deres helhed inden vedtagelsen af nye handleplaner, påhviler det kommunalbestyrelsen at sikre, at den udestående indsats er indarbejdet i opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag i de nye handleplaner. Det gælder ikke, hvis den udestående indsats vil være i strid med de nye Natura 2000-planer.

Data til brug for handleplanlægningen er tilgængelige i Danmarks Miljøportal og på Miljø- og Fødevarerministeriets webGIS

<http://miljoegis.mim.dk/spatialmap?&&profile=natura2000planer2-2016>.

6. Særligt om SMV

Efter lov om miljøvurdering af planer og programmer² (miljøvurderingsloven) skal der gennemføres en såkaldt strategisk miljøvurdering af en række planer og programmer. Vurderingskravet omfatter efter miljøvurderingslovens § 3, stk. 1, nr. 3, bl.a. planer og programmer, der fastlægger rammerne for fremtidige anlægstilladelser til projekter, når myndighederne vurderer, at planen eller programmet kan få væsentlig indvirkning på miljøet.

På baggrund af denne bestemmelse er der gennemført en strategisk miljøvurdering af de statslige planforslag. Hvis den kommunale handleplan tilføjer noget nyt til den statslige plan i forhold til at fastlægge rammerne for anlægstilladelser, som anført ovenfor, er det Naturstyrelsens vurdering, at der skal gennemføres en strategisk miljøvurdering af forslaget til handleplan.

Miljøvurderingen skal sendes i offentlig høring sammen med forslaget til handleplan. Høringsfristen for miljøvurderingen følger høringsfristen for handleplanforslaget.

Naturstyrelsen skal henlede opmærksomheden på, at kommunen, såfremt det vurderes, at der ikke skal udarbejdes en strategisk miljøvurdering for et konkret planforslag, skal træffe afgørelse herom, jf. miljøvurderingslovens § 4, stk. 4. Afgørelsen skal offentliggøres snarest muligt og inden vedtagelsen af handleplanen. Afgørelsen kan påklages efter miljømålslovens regler om klage over den kommunale handleplan, jf. miljøvurderingslovens § 16, stk. 1. Det betyder, at afgørelsen om ikke at udarbejde en strategisk miljøvurdering kan påklages til Natur- og Miljøklagenævnet for så vidt angår indhold og tilvejebringelse, jf. miljømålslovens § 53, nr. 4.

---

² Lovbekendtgørelse nr. 1533 af 08/12/2015 om miljøvurdering af planer og programmer.

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø

www.nst.dk